keramiske noter 64/2026

32. årgang

Keramikkens Venner

Reviews · Besprechungen · anmeldelser · Besprechungen · Reviews

Ved Gunnar Jakobsen

Sèvres, Une passion Rothschild. Par Oriane Beaufils et Viviane Mesqui. Monelle Hayot [Website: https://www.editions-monelle-hayot.com], Paris 2026. 528 s. ill. litt. noter. ib. fransk og engelsk udg. 65/80 €.

Sèvres, a Rothschild passion. By Oriane Beaufils and Viviane Mesqui. Monelle Hayot [Website: https://www.editions-monelle-hayot.com], Paris 2026. 528 s. ill. litt. noter. ib. fransk og engelsk udg. 65/80 €.

I Frankrig er der i forbindelse med en usædvanlig udstilling udkommet et storværk på over 500 sider - en pragtbog om det Sèvres porcelæn, som igennem tiden er blevet samlet af bankierfamilien Rothschild.

28 forfattere: kunsthistorikere, konservatorer, specialister fra Sèvresfabrikken, folk fra auktions- og kunsthandel, arkivarer og familiemedlemmer har bidraget til bogen. De har tilsammen skabt en uhyre spændende skildring af, hvorledes en unik samling porcelæn gennem tiden blev indsamlet af en række individer, voksede og forandredes igennem fem generationer, suppleredes konstant og ændredes bl.a. ved bytte, salg og arv. Nyt arkivmateriale er fundet, som kan dokumentere samlingens komplicerede historie, og pragtgenstande er bragt sammen. Noget findes stadig i familiens eje, andet er overgået til offentlige samlinger eller havnet i nye privatsamlinger, hvorfra en del har kunnet opspores ved denne lejlighed.

At anmelde en så omfattende bog med et utal af genstande gengivet, med så mange bidragydere og så mangefacetterede kapitler fyldestgørende er svært. Derfor bliver anmeldelsen summarisk, et overblik kan gives, men mange detaljer må springes over. Forhåbentlig kan overblikket give læsere lyst til at fordybe sig i dette storværk. Det er det absolut værd.

Bogen fokuserer ikke kun på pragtporcelænet, men giver et spændende indtryk af de uhyre rigdomme, familien i generationer opbyggede, og som gav mulighed for at realisere den samlermani, som prægede mange af familiens medlemmer. Interiørerne i familiens besiddelser i Frankfurt og senere Wien, London, Paris, ved Cote d´Azur og flere andre steder var propfyldt med malerier, pragtmøbler, gobeliner, korpussølv, emaljearbejder, kostbare bøger o.m.a., hvilket en række historiske fotografier giver et præcist indtryk af. En ide om, hvorledes interiørerne oprindeligt så ud, kan man stadig få i dag ved at besøge villaen Villa Ephrussi ved Saint-Jean-Cap-Ferrat ved Cote d'Ázur, der testamenteredes med indhold til Det franske Akademi i 1934, eller på godset Waddeston Manor i Buckinghamshire i England, hvortil offentligheden fik adgang fra 1959, og som nu administreres af National Trust.

Bogen er til en vis grad kronologisk opbygget, så man kan følge, hvorledes samlerinteressen var forskellig hos de enkelte familiemedlemmer i hver generation i perioden fra ca. 1820, hvor bankierfamiliens virksomhed efter en mere beskeden eksistens i Frankfurt voksede til gigantiske dimensioner og spredte sig over en række europæiske lande frem imod nutiden. En række personer, både kvindelige og mandlige familiemedlemmer, der var særligt betydningsfulde, når det gjaldt porcelænssamlingerne, har fået hver deres afsnit, hvor de vigtigste stykker porcelæn i hver samling er afbildet og beskrevet grundigt. Overalt følges teksten af fremragende fotos af enkeltgenstande, der giver mulighed for at bedømme smag og stil i de typer af Sèvres porcelæn, som især havde de enkelte familiemedlemmers interesse.

Sèvresfabrikken blev grundlagt i 1740 og er især kendt for sit eksklusive, rigt dekorerede bløde porcelæn, en porcelænsmasse, der giver mulighed for at dekorere med de mest intense farvemættede glasurer i fond i f.eks. rosa, grøn, eller flere blå nuancer, der veksler fra turkis til dyb mørkeblå. Et særkende for det bløde Sèvres porcelæn er netop farverig fond i disse nuancer, der danner baggrund for f.eks. guldornamentik og felter med malede figurdekorationer ofte af mytologisk indhold tit kopieret efter førende franske rokokomalere som Watteau, François Boucher m.fl. Andre yndede motiver er landskaber, blomstermotiver, fugle mv.

Det er ikke muligt at gå ind i en beskrivelse af de komplekse teknikker med den relevante detaljerede fransk fagterminologi her, men for Sèvres findes der netop en specifik, meget detaljeret fransk terminologi for både porcelænsmasse, modeltyper, glasurer, ornamentik og dekorationstyper, som i detaljer er anført overalt i bogen ved de genstande, som nævnes og som suppleres med grundige beskrivelser af genstandene, deres form og dekorationer samt kendte malere og formgivere. Desuden anføres erhvervelseshistorien, hvor den kan afdækkes. Et beundringsværdigt og uhyre krævende undersøgelsesarbejde ligger bag disse oplysninger.

Det er tydeligt, at det i nogen grad netop var beundringen for den tekniske kompleksitet i det tidlige Sèvresporcelæn, foruden værkernes skønhed, der bidrog til samlerinteressen. Et andet element, som knyttede sig til Sèvres egen historie som fabrik, og som virkelig skærpede Rothschildfamiliens samlerinteresse, var fabrikkens opståen under Ludvig XV som kongelig fabrik. De fleste værker blev bestilt direkte fra kongehuset, og produktionen blev i høj grad befordret af kongens elskerinde, Madame de Pompadour, der selv samlede meget. At finde og opspore værker med tilknytning til Madame de Pompadour blev et vigtigt incitament for flere familiemedlemmer til at samle på netop Sèvres. I dag har efterspring af adskillige værker i Rothschildsamlingen kunnet føres tilbage til hendes tidligere ejerskab. Et kapitel omhandler et særligt pragtservice med turkis fond i farven *bleu céleste* og dekorationer af blomsterbuketter og guld, som blev leveret til Ludvig XV imellem 1753 og 1755. Siden spredtes det, men mange dele er nu dukket op både i Rothschildeje, i andre privatsamlinger og flere offentlige samlinger og kan således præsenteres i bogen.

Fra 1768 begyndte fabrikken også at producere hårdt porcelæn, og nye former og dekorationstyper kom til, som interesserede senere generationer i Rothschildfamilien. For dem kom der fokus på indsamling af en ny gruppe værker med kongelig tilknytning, nemlig porcelæn, der havde relation til Ludvig XVI og især dronning Marie Antoinette. Marie Antoinettes personlighed og ulykkelige skæbne optog mange af samlerne og intensiverede interessen for genstande med tilknytning til hende.

I de kapitler, hvor Rothschildfamiliens vigtigste samlere igennem flere generationer nævnes, beskrives det også, hvorledes noget bevaredes igennem tiden i familien via arv, andet solgtes og byttedes familiemedlemmer imellem. På den måde voksede beholdningen af Sèvres i familiens eje konstant, selv om mange medlemmer som nævnt også samlede på mange andre ting.

Hvad samlede Rothschildfamilien så især på? Flere medlemmer synes at have haft en særlig forkærlighed for store potpourrikrukker og vaser, ofte i sæt på to, tre eller fem pendanter. Særligt kendt er sjældne vasesæt med elefanthoveder på vasernes hals eller kolossale potpourrier i "skibs"-form. Farvemæssigt havde mange af familiens medlemmer en svaghed for genstande med stærk grøn, lyserød eller dybblå fond, både i pragtstykker og i servicer.

Bogen rummer udover det netop beskrevne et afsnit om kunsthandelen i 1800-tallet om, hvem der købte og solgte disse varer, hvoraf en betragtelig del solgtes ud fra engelske herregårde, ligeledes et afsnit om to af familiens yndlingskulører den rosa og grønne fond, og et teknikafsnit, hvor tilblivelsen af en vase i blødt porcelæn er illustreret. Dertil kommer kapitler om fuglemotiver, der interesserede flere familiemedlemmer særligt og havde deres parallel i store volierer med levende fugle i familiens parker, samt et stort kapitel om en særlig genre, pragtmøbler. Det var bl.a. kommoder, skriveborde, opsatser, skrin m.m. i kostbare træsorter, hvor felter af Sèvresporcelæn er indlagt som dekoration. Dernæst rettes fokus imod det aller tidligste porcelæn, der produceredes i Vincennes og ikke Sèvres og på de udsøgte servicer, hvoraf især dessertservicerne blev brugt ved store fester og vigtige sammenkomster. Her nævnes såmænd også en særlig dessert, den såkaldte "Soufflé Rothschild".

I et stort kapitel gengives malede og tegnede udkast til interiører i Rothschildfamiliens mange hjem, hvor placeringen af porcelænet i helheden er tydeligt markeret. Endelig sættes der i to andre kapitler fokus på monokrome dekorationer i karminrødt og på den variation af 1001 forskellige dekorationer, som Sèvres mestrede imellem 1759 og 1789. Et andet kapitel fortæller om familiens overdådige fester igennem tiden, om opdækning, retter og fornemme rober båret ved disse lejligheder.

Hvert afsnit rummer en række fine fotografier af de nævnte genstande og afsluttes med et meget omfattende og detaljeret noteapparat, og bogen afsluttes med en stor bibliografi.

Som det fremgår, fortæller bogen både historien om rigdom, samlermani og om nogle af de vigtigste produkter fra en af Europas betydeligste producenter af porcelæn. Bogen er krævende læsning, men absolut læseindsatsen værd, da den er som et kig ind i et umådeligt skatkammer, hvor nye, spændende opdagelser hele tiden åbenbares.

Ulla Houkjær
Kunsthistoriker, seniorforsker. mag.art. og cand.mag.